

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет
Кафедра етики, естетики та культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро ПЕЛІПА

«31» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПАРАДИГМИ МОРАЛЬНИХ ДОБРА І ЗЛА
для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 033 Філософія
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Філософія
спеціалізація -
вид дисципліни: вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі:

Єфіменко Віталій Віталійович, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології
Подолан Галина Петрівна, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. (Т.Мачукова) «31» 08 2022р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробники:

Єфіменко Віталій Віталійович, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології

Подольян Галина Петрівна, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології

ЗАТВЕРДЖЕНО

«27» серпня 2021 р.

Зав. кафедри етики, естетики та культурології

 Ірина МАСЛІКОВА

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

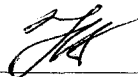
Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

«31» серпня 2021 року

Пролонговано на 2022-2023 н.р. Протокол № 2 від 31.08.2022 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів цілісного уявлення про процеси розвитку, історико-теоретичні основи та актуальні проблеми соціальної етики як напряму етичних досліджень, важливої складової філософсько-етичного дискурсу сучасності. Зокрема, з таким напрямком цього дискурсу, який зосереджений на особливостях формування історико-культурних парадигм моральних добра і зла.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування курсу базується на знаннях з таких дисциплін освітнього рівня «бакалавр» як: «Історія світової культури», «Історія української культури», «Етика», «Естетика», «Соціальна філософія», «Соціологія» та ін. Студенти повинні **знати** основні філософські поняття, категорії і методи соціально-філософського й філософсько-етичного пізнання.

2. **Вміти** опрацьовувати тематику соціально-філософських текстів; застосовувати основні поняття, категорії в аналізі соціально-культурних явищ та процесів; виявляти сучасні тенденції розуміння та інтерпретації соціальної етики, прогнозувати перспективи її розвитку з урахуванням особливостей сучасних тенденцій суспільного функціонування; знати зміст типових концепцій походження морального зла, його сутність, зв'язок з суперечностями сучасного суспільного розвитку.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного відношення та прогнозування перспектив розв'язання соціальних проблем суспільного функціонування.

4. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Культурно-історичні парадигми моральних добра і зла» належить до переліку вибіркових дисциплін та викладається у 8 семестрі бакалаврату. Навчальна дисципліна знайомить студентів із особливостями вивчення соціальної етики як актуального напряму етичних досліджень.

Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методологія, основні напрямки та проблематика класичних і сучасних досліджень соціально-етичної проблематики. Розглядаються історико-теоретичні особливості вивчення, актуальні проблеми сучасного функціонування й перспективи розвитку соціальної етики. Особлива увага зосереджується на тих аспектах сучасного суспільного функціонування, що залишаються відкритими для дискусій.

Аналізуються образи добра і зла в координатах міфологічного світогляду, приводяться приклади типових концепцій моральних добра і зла, надається окремо увага проблемі субстанційності морального зла, з метою типологізації застосовується поняття культурно-історичної парадигми, розглядається зв'язок морального зла з суперечностями сучасного суспільного розвитку.

5. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про сучасні дослідження соціальної етики, основну проблематику, дослідницькі підходи та методологію вивчення даної сфери. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й повинні вміти використовувати їх у вирішенні конкретних аналітичних і дослідницьких завдань щодо проблем, що виникають в сучасних практиках, надаючи неупереджену експертну оцінку досліджуванім явищам. Опираючись на отримані знання про особливості формування культурно-історичних парадигм моральних добра і зла, компетентно надавати пропозиції щодо вирішення складних проблем сучасного суспільного розвитку.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

ЗК 11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

ЗК 12. Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК 1. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.

ФК 2. Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.

ФК 7. Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.

ФК 10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

5. Результати навчання за дисципліною:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

<i>Результат навчання</i> (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація*; 4. автономність та відповідальність*)		<i>Методи викладання і навчання</i>	<i>Методи оцінювання</i>	<i>Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни</i>
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, об'єкт, методи, завдання, теоретичні основи, причини формування досліджень соціальної етики, що склалися в сучасних гуманітарних науках; походження моральних добра і зла, їх сутність	<i>лекція</i>	<i>тест, підсумкова контрольна робота</i>	5
1.2	особливості історичної динаміки соціально-етичної проблематики у філософсько-етичному дискурсі; типові концепції походження зла в історії етичних вчень	<i>лекція</i>	<i>тест</i>	5
1.3	понятійно-категоріальний апарат дослідження соціальної етики; етичний зміст поняття історико-культурна парадигма	<i>лекція</i>	<i>тест, самостійна письмова робота</i>	10
1.4	специфіку взаємовпливів моралі із правом, політикою, релігією, економікою, наукою та ін. як визначальної основи формування соціально-етичної проблематики; зв'язок морального зла і суперечностей сучасного суспільного життя	<i>лекція, самостійна письмова робота</i>	<i>лекція</i>	10
1.5	основні тенденції розвитку, змін і перспектив сучасного соціального життя з точки зору соціально-філософського та соціально-етичного аналізу	<i>лекція, самостійна письмова робота</i>	<i>самостійна письмова робота, усна відповідь</i>	10
	Вміти:			

2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із історії та теорії соціально-етичних досліджень, досліджень в галузі типології моральних добра і зла	самостійна письмова робота	усна відповідь, самостійна письмова робота	5
2.2	кваліфіковано виявляти основні проблеми соціальної етики в теоретичній спадщині та конкретних ситуаціях суспільного життя і практичної діяльності, присутність історико-культурних парадигм моральних добра і зла в контексті життя сучасного соціуму	лекція, самостійна письмова робота	усна відповідь, самостійна письмова робота	5
2.3	аргументовано обирати можливі шляхи вирішення щодо практичних проблем суспільного буття	лекція, самостійна письмова робота	усна відповідь, самостійна письмова робота	10
2.4	давати етичну оцінку мотивів, норм, ціннісних та моральних орієнтирів соціальних груп, спільнот у соціальному бутті	лекція, самостійна письмова робота	усна відповідь, самостійна письмова робота	5
2.5	формувати потенційно перспективні шляхи розуміння можливих вирішень складних ситуацій суспільного функціонування, зокрема, моральних колізій	лекція, самостійна письмова робота	усна відповідь, самостійна письмова робота	5
Комунікація:				
3.1	вести соціально-філософський і соціально-етичний дискурс щодо актуальних питань суспільного життя, протистояння моральному злу	лекція,	усна відповідь, самостійна письмова робота	5
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої філософської літератури для підготовки до занять та написання самостійних робіт	самостійна письмова робота	усна відповідь, самостійна письмова робота	5
3.3	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді відповідей, повідомлень, есе, презентацій	самостійна письмова робота	усна відповідь, самостійна письмова робота	5
Автономність та відповідальність:				
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із відповідних досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	самостійна письмова робота	усна відповідь, самостійна письмова робота	5
4.2	виробляти критичне відношення до існуючих варіантів розуміння, інтерпретації і вирішення соціальних	лекція, самостійна письмова робота	усна відповідь, дискусії, самостійна	5

	проблем в сучасних практичних сферах життєдіяльності суспільства, проблеми дієвості морального добра і проблеми необхідності протистояння моральному злу		<i>письмова робота</i>	
4.3	усвідомлювати відповідальність за достовірність, об'єктивність та політико-ідеологічну незаангажованість отриманих висновків стосовно проведених досліджень і пояснень щодо аналізу засад соціально-етичного аналізу суспільних проблем	<i>самостійна письмова робота</i>	<i>усна відповідь, дискусії, самостійна письмова робота</i>	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	Програмні результати навчання																	
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	
ПРН 1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури		+		+	+	+	+											
ПРН 2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію	+	+	+	+	+													
ПРН 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики								+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури													+	+	+	+	+	+
ПРН 16. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності								+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.4), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

- Усна відповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарських заняттях:** РН 1.2, 1.3, 1.5, 1.6 2.1, 2.2, 2.3 2.4, 2.5, 2.6, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3 – 15 / 25 балів
- Самостійна робота (написання есе, презентацій, аналітичний огляд рекомендованої літератури):**
РН 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3 – 15 / 40 балів.
- Конспект рекомендованих текстів:**
РН 1.6, 2.1, 2.4, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3 - 18/ 15 балів.
- Підсумкова контрольна робота:** РН – 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 4.2 - 12/ 20 балів.

Семестрову кількість балів становлять бали, отримані студентом у процесі засвоєння

матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складається із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні відповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарських заняттях), 2) самостійну роботу (написання есе, аналітичних оглядів рекомендованої літератури, презентацій), 3) контрольну роботу. Всі види робіт в семестрі складають в підсумку:

- можливий максимум 80 балів
- необхідний мінімум 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати тему усно при наявності конспекту(матеріалів) підготовки.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 4.2 -12 / 20 балів

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для отримання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в усній формі (за наявності конспекту підготовки) та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна відповідь на семінарському занятті, доповнення, участь в дискусіях	До тем: 1-10 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в усній формі (за наявності конспекту підготовки)	«3» x 5 = 15	«5» x 5 = 25
Самостійна робота	До тем 1, 5, 7, 8, 9 самостійні роботи (написання есе, аналітичних оглядів, презентацій) (Додаток самостійної роботи студента)	«3» x 5 = 15	«10» x 4 = 40
	Конспект рекомендованих текстів	«3» x 6 = 18	«5» x 3 = 15
Підсумкова контрольна робота	До тем 1-10	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу;

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності;

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності;

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

2. Доповнення / дискусія:

2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

3. Самостійна робота:

10 балів - студент у повному обсязі володіє обраним матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває суть обраної теми, демонструє самостійність аналізу;

9-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності;

6-4 бали - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності в інтерпретації тематики, робота містить певні недоліки;

3 бали - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст означеної теми. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє несамоствійність у виконанні завдань.

4. Конспект рекомендованих текстів:

5 балів – студент повноцінно опрацював текст, застосовуючи елементи аналізу й формуючи власну оцінку прочитаного у письмовій формі;

4 бали - студент у достатньому обсязі опанував матеріал, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст прочитаного тексту. Допускаються несуттєві хиби;

3- бали – в цілому володіє текстовим матеріалом, але не демонструє глибини розуміння й інтерпретації. У конспекті недостатньо самостійної оцінки прочитаного чи критичного відношення до тексту.

5. Підсумкова контрольна робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності.

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності.

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє несамостійність у виконанні завдань.

Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва теми	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
<i>Частина 1. Соціальна етика: історія та теорія проблеми</i>				
1	Соціальна етика як напрям сучасних етичних досліджень	2	2	5
2	Соціальна етика в контексті існування соціальних верств, груп та інститутів	2		6
3	Соціальна справедливість та відповідальність	2	2	6
4	Проблема соціальної довіри	2	1	6
5	Соціальна етика в умовах глобалізації	2		6
	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	1		
<i>Частина 2. Культурно-історичні парадигми моральних добра і зла</i>				
6	Образи добра і зла в координатах міфологічного світогляду. Протистояння силам зла в традиційному суспільстві	2		5
7	Моральні добро і зло: проблема походження і сутність	2	1	6
8	Типові концепції моральних добра і зла в історії етико-філософської думки	2	2	6
9	Проблема субстанційності моральних добра і зла	2	2	6
10	Моральне зло і суперечності сучасного суспільного розвитку	2		6
	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	1		
	Всього	22	10	58

Загальний обсяг 90 год, в тому числі:

Лекцій – 22 год.,

Семінарських занять – 10 год.,

Самостійна робота - 58 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Аболіна Т.Г. Проблеми соціальної етики в сучасному суспільстві. – К., 1999.
2. Августин. Сповідь. 3-є вид. – К., 1999.
3. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. – К., 2003.
4. Єрмоленко А.М. Соціальна етика та екологія. – К., 2010.

5. Єфіменко В.В. Міфологія: передумови формування парадигми морального зла. //Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Зб. наук. праць. - К.: Видавничий центр КДЛУ, 2000. С.226-230.
6. Єфіменко В.В. Становлення античної парадигми морального зла. Емпедокл. //Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Зб. наук. праць – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2000. С.331-336.
7. Історія української філософії: Підручник. – К.: Академвидав, 2008.
8. Історія філософії. Античність та Середньовіччя / за ред. Умберто Еко та Рікардо Федрігі; пер. з італ. О. В. Сминтини, О. А. Юдіна, Ю. В. Григоренко, Д. Ю. Кондакової; худож.-оформлювач О. А. Гугалова-Мешкова. — Харків: Фоліо, 2021.
9. Йонас Г. Принцип відповідальності. – К., 2001.
10. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. -3-тє вид.– К., 2001.
11. Малахов В.А. Етика спілкування. – К., 2006.
12. Етос і мораль у сучасному світі. – К.: ПАРАПАН, 2004.
13. Маслікова І. І. У пошуках спільного блага: етичні колізії соціальних практик. Монографія. – К., 2018.
14. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. - Харків: Фоліо, 2022.
15. Рікер Поль. Сам як інший. Вид 2-е. - К.: Дух і літера, 2002.
16. Сайтарли І.А., Іщенко О.М., Приятельчук А.О. Нариси з сучасної філософії: навчальний посібник для магістрів та здобувачів ступеня доктора філософії / І.А. Сайтарли, О.М. Іщенко, А.О. Приятельчук (За ред. академіка НАН України Л.В.Губерського). – К., 2016.
17. Соціальна відповідальність як основна цінність інституалізації сучасного суспільства. - К., 2016.
18. Ціннісно-нормативне обґрунтування соціальних теорій. - К., 2013.

Додаткова:

1. Бьолер Д. Відповідальність за майбутнє з глобальної перспективи. Актуальність філософії Ганса Йонаса та етики дискурсу. Передмова Гюнтера Альтнера К., 2014
2. Діалог sub specie ethicae / Даренський В.Ю., Жулай В.Д., Карачевцева Л.М. та ін. - К., 2011.
3. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика(Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення): Монографія. – К., 2001.
4. Козловець М.А., Ковтун Н.М. Національна ідентичність в Україні в умовах глобалізації: Монографія. – К., 2010.
5. Макиавеллі Н. Державець. - К., 2020.
6. Обґрунтування цінностей: сучасні філософські дискурси. - К., 2016.
7. Озадовська Л. В. Парадигма діалогічності в сучасному мисленні: Монографія. – К., 2007.
8. Платон. Держава. – К., 2021.
9. Bauman Z. Postmodern Ethics. Oxford(UK);Cambridge(USA):Blackwell,1993.